

Samenwonen Wijzer

Ongehuwd samenwonen wordt steeds populairder. Was in 2010 het percentage ongehuwde samenwoners nog 20%, momenteel ligt dat op 27%. Het aantal paren dat in Nederland ongehuwd samenwoont bedraagt ruim 2,2 miljoen¹.

In deze SamenwonenWijzer vindt u de belangrijkste aspecten op fiscaal en juridisch gebied waar u mee te maken kunt krijgen als u ongehuwd gaat samenwonen.

1. Vermogensrechtelijke aspecten >
2. Samenlevingsovereenkomst >
3. Later trouwen/geregistreerd partnerschap >
4. Einde relatie door scheiding >
5. Einde relatie door overlijden >
6. Kinderen >
7. Fiscale aspecten >
8. Internationaal >
9. Wat kan Van Lanschot Kempenn voor u betekenen? >

¹ Bron CBS 2024

1 Vermogensrechtelijke aspecten

Voor ongehuwde samenwoners is er in tegenstelling tot gehuwden of geregistreerd partners geen wettelijke regeling zoals de wettelijke gemeenschap van goederen. Het feit dat er een notariële samenlevingsovereenkomst wordt gesloten, maakt die overeenkomst nog niet tot een huwelijk of geregistreerd partnerschap. Ieder houdt zijn eigen vermogen en er vindt gedurende de samenwoning geen versmelting van vermogen plaats.

Dat wil niet zeggen dat er geen gemeenschappelijke goederen kunnen zijn. Als er bijvoorbeeld gezamenlijk een woning wordt gekocht is deze wel gemeenschappelijk, maar in de verhouding waarin deze is aangekocht. Dat kan 50/50 zijn, maar ook bijvoorbeeld 70/30.

Om de kosten van de huishouding te betalen wordt vaak een gezamenlijke bankrekening geopend (een en/of-rekening) waar beide partners vanaf hun eigen bankrekening periodiek geld op storten. Dat het geld op de en/of-rekening staat, betekent niet automatisch dat ieder recht heeft op de helft. Zonder nadere afspraken is iedere partner nog steeds gerechtigd tot hetgeen hij erop heeft gestort.

2 Samenlevingsovereenkomst

Hoewel het niet verplicht is, is het verstandig om in een samenlevingsovereenkomst bepaalde afspraken vast te leggen. Dat mag in een onderhandse akte, maar voor sommige zaken is een notariële akte vereist, bijvoorbeeld voor fiscale regelingen of om in aanmerking te komen voor partnerpensioen. We behandelen de meest voorkomende zaken die u in een samenlevingsovereenkomst kunt regelen.

In de (notariële) samenlevingsovereenkomst worden meestal afspraken gemaakt over de kosten van de huishouding. Wat valt daaronder en hoe wordt door iedere partner daarin bijgedragen. Is dit naar rato van het (netto)

inkomen of in een andere verhouding? Telt inkomen uit vermogen mee? Hoe wordt bijgedragen indien er tekorten zijn? Hoe wordt er bijgedragen in de kosten van kinderen? Hoe om te gaan met kinderen uit een vorige relatie?

Daarnaast kunt u afspraken maken over gezamenlijke goederen en schulden, zoals de eigen woning en inboedel, hypotheek en de en/of-bankrekening. Wat spreekt u af als een partner eigen vermogen inbrengt om gezamenlijke goederen aan te kopen of een goed van de andere partner? Blijft dat een nominale vordering met al dan niet een rentevergoeding of krijgt die partner een (groter) belang bij de waardeontwikkeling van het goed? Net zoals bij huwelijkse voorwaarden of geregistreerd partnerschapsvoorwaarden kunt u in een samenlevingsovereenkomst verrekenbedingen opnemen. Bij een periodiek verrekenbeding spreekt u af dat overgespaard inkomen jaarlijks met de andere partner gedeeld wordt. Let op dat u dat wel jaarlijks uitvoert, anders kan de vordering tot verrekening mogelijk verjaren.

Bij een finaal verrekenbeding spreekt u af dat bij einde van de relatie vermogen met de andere partner gedeeld wordt. Meestal wordt dat beperkt tot einde relatie door overlijden, maar kan ook bij einde relatie door scheiding.

Voor het geval de relatie eindigt door overlijden wordt er meestal een verblijvingsbeding opgenomen. Daarmee krijgt de langstlevende partner de gemeenschappelijke goederen toegedeeld, al dan niet tegen vergoeding van de waarde en/of overname van schulden. Daaraan wordt dan ook een onherroepelijke volmacht voor de langstlevende partner gekoppeld om dat goed op naam van die partner te zetten, zodat deze niet meer afhankelijk is van de medewerking van erfgenamen van de overleden partner. Omdat dit meestal om de eigen woning gaat, kan dit alleen via een notariële samenlevingsovereenkomst.

Meestal wordt er in een notariële samenlevingsovereenkomst een bepaling opgenomen dat de partners elkaar aanwijzen als partner voor het nabestaandenpensioen in de pensioenregeling van hun werkgever. Let op dat dit vaak ook bij de pensioenuitvoerder gemeld moet worden.

3 Later trouwen/geregistreerd partnerschap

Voor ongehuwd samenwonenden geldt de Wet Pensioenverevening bij scheiding niet. In de samenlevingsovereenkomst kunt u de wet of een vergelijkbare regeling echter wel van toepassing verklaren, zodat bij uit elkaar gaan de ex-partner recht krijgt op een deel van het ouderdomspensioen van de andere partner. De pensioenuitvoerder is overigens niet verplicht hier uitvoering aan te geven.

Verder wordt in de samenlevingsovereenkomst geregeld wat er moet gebeuren bij einde van de relatie. Wie mag in de woning blijven wonen, vindt er een verrekening van vermogen plaats, wie krijgt de gezamenlijke goederen toebedeeld? Allemaal zaken die u vooraf al kunt vastleggen. U kunt uiteraard bij einde van de relatie in onderling overleg daarvan afwijken.

Als u later toch wilt trouwen of een geregistreerd partnerschap wilt aangaan zonder het maken van huwelijkse voorwaarden/geregistreerd partnerschapsvoorwaarden, dan is de wettelijke gemeenschap van goederen van toepassing. Dat houdt in dat de bij aanvang van het huwelijk/geregistreerd partnerschap aanwezige privégoederen en schulden en verkregen schenkingen en erfenissen buiten de gemeenschap van goederen blijven. De bij aanvang van het huwelijk/geregistreerd partnerschap aanwezige gezamenlijke goederen en de daaraan gerelateerde schulden vallen echter wel in de gemeenschap van goederen, ongeacht de eigendomsverhouding. Dat kan tot onbedoelde vermogensverschuivingen leiden. Wilt u dit voorkomen, dan zult u huwelijkse voorwaarden/geregistreerd partnerschapsvoorwaarden moeten maken. Zie voor meer informatie onze [HuwelijksvermogensrechtWijzer](#).

4 Einde relatie door scheiding

Bij einde van de relatie zullen er, voor zover daar in een samenlevingsovereenkomst nog niet in is voorzien, afspraken gemaakt moeten worden hoe gezamenlijke goederen en schulden worden verdeeld en wie er in de (huur) woning mag blijven wonen. Bij schulden is vaak medewerking van de bank nodig om de schuld over te nemen of een van de partners te ontslaan uit de hoofdelijke aansprakelijkheid. Een bank is daar niet altijd toe bereid.

Ongehuwd samenwonenden die uit elkaar gaan hebben geen wettelijk recht op partneralimentatie. Dit mag wel in een samenlevingsovereenkomst of beëindigingsovereenkomst worden overeengekomen. De partneralimentatie is voor de betaler aftrekbaar voor de inkomstenbelasting als persoonsgebonden aftrek voor zover de alimentatie binnen de Trema-normen blijft. Voor de ontvanger is de alimentatie belast in box 1 en telt mee als inkomen voor de premie Zorgverzekeringswet (Zvw.)

Als er gezamenlijke minderjarige kinderen zijn moet er bij einde van de relatie overigens ook een ouderschapsplan worden opgesteld en bij de rechter worden ingediend. Mogelijk is er ook kinderalimentatie verschuldigd. Deze kinderalimentatie is overigens niet aftrekbaar.

5 Einde relatie door overlijden

Als u ongehuwd samenwoont, is uw partner op grond van de wet geen erfgenaam van u. Er bestaat alleen een wettelijk recht om gedurende zes maanden de woning en inboedel te gebruiken van de overleden partner. Wilt u ervoor zorgen dat uw partner van u erft, dan zult u dat in uw testament moeten regelen. Als er kinderen zijn, kunt u het in uw testament ook zo regelen dat de erfden of legitieme porties van de kinderen pas uitbetaald worden bij overlijden van uw partner.

In een notariële samenlevingsovereenkomst kunt u via een verblijvingsbeding ervoor zorgen dat gezamenlijke goederen bij de langstlevende partner komen. Voordeel daarvan is dat dit een contractuele bepaling is, die niet zonder toestemming van beide partners ingetrokken kan worden. Een testament kunt u namelijk altijd zonder medewerking (of zelfs medeweten) van uw partner wijzigen.

6 Kinderen

Als u ongehuwd samenwoont en een kind krijgt, bent u niet automatisch beiden ouder van dit kind. De moeder waaruit het kind geboren wordt, is automatisch ouder van het kind en heeft ook het ouderlijk gezag. De vader of duomoeder moet het kind erkennen om het ouderschap te krijgen. Daarvoor is toestemming van de moeder voor nodig. Erkenning kan via een notariële akte of via een akte van erkenning door een ambtenaar van de burgerlijke stand.

Voor geboortes vanaf 1 januari 2023 krijgt de erkennende vader of duomoeder automatisch het ouderlijk gezag. Voor geboortes voor die datum moet dat (alsnog) via een gezamenlijk verzoek met de moeder bij de rechtbank worden ingediend. Dit kan overigens **digitaal**. Als dit is vergeten, kan dit nare gevolgen hebben bij scheiding of overlijden van de moeder. De andere ouder kan het minderjarige kind dan niet vertegenwoordigen. Bij man/man-relaties zal meestal sprake zijn van adoptie van een kind. Door de adoptie worden beide mannen juridisch ouder en hebben daardoor ook ouderlijk gezag.

7 Fiscale aspecten

Het ongehuwd samenwonen heeft ook fiscale gevolgen. Zo kunt u voor de inkomstenbelasting en voor de schenk- en erfbelasting aangemerkt worden als fiscaal partners. Ook kan het effect hebben op het recht op toeslagen, AOW of bijstand of op de hoogte van de eigen bijdrage voor de Wet Langdurige Zorg (Wlz). De definitie van fiscaal partner is overigens niet voor alle wetten gelijk. Dat kan verwarrend zijn.

Inkomstenbelasting

Voor de inkomstenbelasting bent u als ongehuwd samenwonenden (meerderjarig en ingeschreven op hetzelfde woonadres) fiscaal partner in een van de volgende situaties.

- U heeft een notariële samenlevingsovereenkomst
- U heeft samen een kind (uit relatie geboren of geadopteerd of erkend)
- U bent aangemeld als partner voor de pensioenregeling
- U bent gezamenlijk eigenaar van de eigen woning
- Een minderjarig kind van een van u beiden staat ingeschreven op uw woonadres

Degene met wie u samenwoont mag geen bloed- of aanverwant in de eerste graad zijn die jonger is dan 27 jaar (denk aan kind jonger dan 27 jaar dat samenwoont met alleenstaande ouder). In een meerrelatie kan er overigens maar één persoon kwalificeren als fiscaal partner. Daarbij geldt de oudste notariële samenlevingsovereenkomst. Als die er niet zijn, wordt de volgorde zoals hierboven gehanteerd.

Door het fiscaal partnerschap kunnen voor de aangifte inkomstenbelasting bepaalde inkomensbestanddelen tussen partners vrijelijk worden verdeeld. Denk aan inkomsten uit eigen woning, inkomen uit box 2 en box 3 en de persoonsgebonden aftrek. Ook kan het gevolgen hebben indien er vermogensbestanddelen van de ene partner gebruikt worden in de BV of onderneming van de andere partner.

Schenk- en erfbelasting

Voor de schenk- en erfbelasting worden fiscaal partners belast in de laagste schijf (groep 1) in plaats van de hoogste schijf (groep 2). Daarnaast heeft een fiscaal partner voor de erfbelasting een grote vrijstelling van € 804.698. Kwalificeert uw partner niet als fiscaal partner, dan is hetgeen hij/zij van u erft of geschonken krijgt belast in groep 2 en geldt er een beperkte vrijstelling van € 2.690.

Tarieven schenk- en erfbelasting 2025

Van	Tot	Groep 1	Groep 1a	Groep 2
0	€ 154.197	10%	18%	30%
€ 154.197	en hoger	20%	36%	40%

Het belang om als ongehuwd samenwoners als fiscaal partner te worden aangemerkt is dus groot. De definitie van fiscaal partner voor de schenk- en erfbelasting wijkt echter sterk af van die voor de inkomstenbelasting. Voor de schenk- en erfbelasting bent u als ongehuwd samenwonenden (meerderjarig en ingeschreven op hetzelfde woonadres) fiscaal partner in een van de volgende situaties.

- U heeft een notariële samenlevingsovereenkomst. Let op dat daarin wel een wederzijdse zorgverplichting moet zijn opgenomen.
- U woont reeds gedurende een onafgebroken periode van vijf jaar samen.

Voor de erfbelasting moet de notariële samenlevingsovereenkomst minimaal zes maanden voor het overlijden opgemaakt zijn, voor de schenkbelasting is dat minimaal twee jaar. Degene met wie u samenwoont mag geen bloed- of aanverwant in de 1e graad zijn. Als in een meerrelatie meerdere personen voldoen aan de criteria, wordt niemand aangemerkt als fiscaal partner.

Toeslagen

Voor toeslagen zoals zorgtoeslag, huurtoeslag, kinderopvangtoeslag en kindgebonden budget gelden dezelfde criteria als voor de inkomstenbelasting om als fiscaal partner te worden aangemerkt. Vaak leidt samenwonen tot een verlaging of stopzetting van de toeslag. Meldt dus tijdig uw gewijzigde situatie om terugvordering te voorkomen.

AOW, Anw, Wlz, Bijstand

Voor deze wetten geldt een veel ruimer partnerbegrip. Als u samenwoont en een gezamenlijke huishouding voert, kwalificeert u al als partner. Dat kan gevolgen hebben voor de hoogte van de uitkering of eigen bijdrage.

Overdrachtsbelasting

Als bij einde van de relatie onroerend goed aan een van beide partners moet worden toebedeeld, kan dit alleen vrij van overdrachtsbelasting als het onroerend goed bij de aankoop gezamenlijk aangekocht is binnen de verhouding 60/40. Als een van de partners tussentijds zich ingekocht heeft, geldt er bij einde relatie dus geen vrijstelling.

8

Internationaal

In Nederland worden ongehuwd samenwoners voor de fiscale faciliteiten onder voorwaarden hetzelfde als gehuwden/geregistreerd partners behandeld. In het buitenland is dat niet altijd het geval. In Frankrijk en Spanje bijvoorbeeld worden ongehuwd samenwoners (ook met notariële samenlevingsovereenkomst) fiscaal niet erkend als partners. Als u een tweede woning in Frankrijk of Spanje hebt die naar uw partner vererft, kan dat fiscaal zeer nadelig uitwerken.

Ook juridisch kan het in andere landen anders uitwerken dan in Nederland. Zo kunnen kinderen bijvoorbeeld wettelijke rechten hebben, ondanks een Nederlands testament waarin u uw partner als (enig) erfgenaam hebt aangewezen. In Europees verband geldt nu voor de meeste EU-landen op grond van de Europese erfrechtverordening wel dat een Nederlands testament ook in die landen uitgevoerd wordt. Maar bijvoorbeeld Groot-Brittannië, Ierland, Denemarken en Zwitserland zijn niet aangesloten.

9 Wat kan Van Lanschot Kempen voor u betekenen?

Als u gaat samenwonen dan is het van belang dat u zich goed laat voorlichten, zeker wanneer u vermogend bent. Wij denken graag met u mee om de beste oplossing voor uw situatie te bereiken. Onze estate planners zijn op de hoogte van de ontwikkelingen en hebben ruime ervaring op het gebied van schenking, huwelijksvermogensrecht, samenlevingsovereenkomsten, testamenten en nalatenschapsplanning. Zij zijn gewend om met notarissen en belastingadviseurs samen te werken.

Disclaimer

De informatie die is opgenomen in deze publicatie is uitsluitend bestemd voor algemene doeleinden. Met uw individuele specifieke omstandigheden is geen rekening gehouden. De informatie kan niet worden beschouwd als een juridisch, financieel, fiscaal of ander professioneel advies. Wij adviseren u op grond van de informatie niet meteen tot actie over te gaan en voorafgaand aan uw eventuele actie eerst deskundig advies in te winnen. Deze publicatie is geen aanbod en u kunt aan deze publicatie geen rechten ontleen.

Bij de totstandkoming van deze publicatie hebben wij de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht bij de selectie van externe bronnen. Wij kunnen niet garanderen dat de informatie van deze bronnen die in deze publicatie is opgenomen juist en volledig is of in de toekomst zal blijven. Wij aanvaarden geen aansprakelijkheid voor druk- en zetfouten. Wij zijn niet verplicht de informatie die we hebben opgenomen in deze publicatie te actualiseren of te wijzigen. Alle rechten ten aanzien van de inhoud van de publicatie worden voorbehouden, inclusief het recht van wijziging. Het is niet toegestaan de gegevens in deze publicatie geheel of gedeeltelijk te reproduceren, in welke vorm dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Van Lanschot Kempen NV.

Overige informatie

Van Lanschot Kempen NV is statutair gevestigd aan de Hooge Steenweg 29, 5211 JN 's-Hertogenbosch, KvK nr. 16038212 met btw-identificatienummer NL001145770B01, is als bank geregistreerd in het Wft-register en staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank NV (DNB), Postbus 98, 1000 AB Amsterdam, en de Autoriteit Financiële Markten (AFM), Postbus 11723, 1001 GS Amsterdam. Van Lanschot Kempen kan optreden als aanbieder van betaal-, spaar- en kredietproducten, als bemiddelaar in verzekeringsproducten en als verlener en/of uitvoerder van beleggingsdiensten.

Voor eventuele klachten inzake onze financiële dienstverlening kunt u zich richten tot uw eigen kantoor van Van Lanschot Kempen, de afdeling Kwaliteit & Service, kwiteit-service@vanlanschotkempen.com of Postbus 1021, 5200 HC 's-Hertogenbosch, of het Klachteninstituut Financiële Dienstverlening (Kifid), Postbus 93257, 2509 AG Den Haag.

PRIVATE BANKING

Hooge Steenweg 29
5211 JN 's-Hertogenbosch
Postbus 1021
5200 HC 's-Hertogenbosch

T 0800 1737
[vanlanschotkempen.com/private-banking](https://www.vanlanschotkempen.com/private-banking)